

บทที่ 6
บทส่งท้าย

จากการศึกษา วิเคราะห์ การ์ตูนการเมืองของนักเขียนการ์ตูนการเมือง 3 คนคือ ประยูร จรรยาวงศ์ ชัย ราชวัตรและสุชีพ ๕ สงขลา ในช่วงวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ทำให้สามารถสรุปและยืนยันได้ว่า การ์ตูนการเมืองเป็นภาพสะท้อนของเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคม ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เพราะผู้เขียนการ์ตูน ในฐานะที่เป็นประชาชนของประเทศคนหนึ่ง จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการวิพากษ์ วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นที่เห็นด้วย หรือขัดแย้ง ในการบอกกับผู้กำหนดนโยบายว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอย่างไรต่อ นโยบาย บทบาทและการดำเนินงานของรัฐ และสามารถสังเกตได้ว่า การ์ตูนการเมืองที่นักเขียนการ์ตูนนำเสนอ นั้น ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม ซึ่งในส่วนนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึง ความรับผิดชอบของนักเขียนการ์ตูนที่มีต่อสังคม ในการแสดงความคิดเห็นซึ่งอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นกว่าเดิม และสิ่งที่สามารถยืนยันได้อีกประการหนึ่งคือ การเปรียบเทียบเหตุการณ์สำคัญ ที่เกิดขึ้นในและช่วงรัฐบาล โดยดูว่ามีการเสนอเหตุการณ์สำคัญที่ตรงกันหรือไม่

โปรดพิจารณาตาราง ของนักเขียนการ์ตูนการเมืองแต่ละคน เพื่อเป็นการง่ายต่อการเปรียบเทียบ

ตารางแสดงผลงานของนักเขียนการ์ตูนการเมืองของแต่ละคน

ผลงานในแต่ละช่วงรัฐบาล	รัฐบาล						รวม
	ชุดที่1	ชุดที่2	ชุดที่3	ชุดที่4	ชุดที่5	ชุดที่6	
ประยูร จรรยาวงศ์	*	*	*	*	*	*	6*
ชัย ราชวัตร				*	*	*	3*
สุชีพ ๕ สงขลา		*	*	*			3*

จากตารางดังกล่าว ทำให้เห็นถึงผลงานที่ตรงกันของนักเขียนการ์ตูนการเมืองแต่ละคนอย่างเห็นได้ชัดว่า ผู้ใดมีผลงานในช่วงรัฐบาลเองบ้าง เพื่อนำมาเปรียบเทียบให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่สำคัญ ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน

1. เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในรัฐบาลชุดที่ 2 ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบผลงานของ ประยูร จรรย์วางษ์ และผลงานของ สฤษดิ์ ๓ สงขลา ซึ่งมีเหตุการณ์สำคัญที่ตรงกันดังนี้คือ

1. การยกพวกไปตีกันของนักเรียนช่างกล อาชีวะ
2. มีการขว้างปาระเบิดใส่รถเมล์
- 3 การต้อนรับน้องใหม่โดยวิธีการรุนแรง
4. ความพยายามในการแบ่งแยกดินแดน 4 จังหวัดภาคใต้
5. การแทรกแซงกิจการภายในประเทศโดยสหรัฐอเมริกา
6. สภาพแวดล้อมเป็นพิษอันเนื่องมาจากการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม
7. ความขัดแย้งอันสืบเนื่องประเด็นของรัฐธรรมนูญในเรื่องอายุผู้เลือกตั้ง
8. การเรียกร้องให้รัฐบาลเลิกสัญญา กับบริษัทเท็มโก้

2. เหตุการณ์สำคัญในรัฐบาลชุดที่ 3 เป็นการเปรียบเทียบผลงานของ ประยูร จรรย์วางษ์ กับ สฤษดิ์ ๓ สงขลา ซึ่งมีเหตุการณ์สำคัญที่ตรงกันอยู่ 1 เหตุการณ์ดังนี้คือ

1. การแพ้โหวตในสภาฯ ของรัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ในวันแถลงนโยบาย

3. เหตุการณ์สำคัญในรัฐบาลชุดที่ 4 ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบกันระหว่างผลงานของ ประยูร จรรย์วางษ์ ชัย ราชาวัตรและ สฤษดิ์ ๓ สงขลา มีเหตุการณ์สำคัญที่ตรงกันดังนี้คือ

1. เหตุการณ์ที่จังหวัดปัตตานี กรณีทหารนาวิกโยธินทำร้ายราษฎร
2. เหตุการณ์ที่จังหวัดพังงา กรณีรัฐบาลอนุญาตให้บริษัทเท็มโก้กลับเข้ามาชุดแร่ใหม่
3. เหตุการณ์ที่จังหวัดลำพูน กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้นำชาวนาและผู้นำนักศึกษา
4. การคัดค้านาร่าง พ.ร.บ.รักษาความปลอดภัยแห่งชาติมาใช้
5. การคัดค้านการใช้กฎหมายควบคุมการชุมนุม
6. การลอบสังหารผู้นำชาวนาและผู้นำนักศึกษา
7. การประกาศขึ้นราคาข้าวสารของรัฐบาลเมื่อต้นปี พ.ศ.2519
8. การพิจารณาร่าง พ.ร.บ.งบประมาณประจำปี พ.ศ.2519

9. การเรียกร้องเงินทดแทนของไทยการด์กรณีสหรัฐเล็กจ้าง
10. กรณีตำรวจทำร้ายกรรมกรหญิงของบริษัทสแตนคาร์ด การ์เมนต์
11. ความแตกแยกภายในสหพรรค
12. นโยบายในการบริการรถเมล์และคำรักษาพยาบาลฟรีแก่ผู้ที่มีรายได้น้อยของรัฐบาล
13. การเปิดสัมพันธไมตรีกับประเทศจีนแผ่นดินใหญ่และการตัดสัมพันธไมตรีทางการทูตกับประเทศจีนไต้หวัน
14. การประกาศให้ประเทศไทยเป็นฐานมนุษยธรรม
15. การเดินขบวนขับไล่ฐานทัพอเมริกา
16. การประกาศขึ้นราคาน้ำมันของรัฐบาล 10%
17. การเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานคร
18. ปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร
19. การประโคมข่าวว่าหน่วยก่อวินาศกรรมแซปเปอร์บุกถึงกรุงเทพฯ
20. ตำรวจประท้วงและพังบ้านนายกรัฐมนตรี
21. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านประท้วงกฎหมายเลือกตั้งใหม่
22. การรวมรถเมล์ของบริษัทเอกชนให้เห็นบริษัทมหานครขนส่ง
23. ประกาศของกระทรวงมหาดไทยในเรื่องการห้ามร้องเพลงเพื่อชีวิต
24. การเลือกตั้งหัวหน้าและกรรมการบริหารพรรคประชาธิปไตย
25. พระเดินขบวนเรียกร้องให้ทหารกลับเข้ามาปกครองประเทศ
26. การปรับปรุงคณะรัฐมนตรี
27. การประกาศตั้งเลขาธิการรัฐมนตรีและตั้งที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีหลายคน
28. ส.ส. สหพรรคคัดค้านการนำระบบซี.พี.มาใช้
29. กรณีรัฐมนตรีข่งว่าการกระทรวงมหาดไทยกล่าวหาว่านักศึกษาถวายฎีกาแก้ในหลวงเพื่อขอให้ดร. บัวย อึ้งภากร เป็นนายกรัฐมนตรี
30. การทำร้ายชาวนานที่จังหวัดหนองคาย
31. ความล้มเหลวในนโยบายการประกันราคาข้าวของรัฐบาล
32. การแย่งชิงโรงเรียนประชาบาลให้อยู่ในสังกัดตน ระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย เพราะได้งบประมาณมาก

4. เหตุการณ์สำคัญในรัฐบาลชุดที่ 5 ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบการตั้งการเมืองของ ประยูร จรรยาวัชและชัย ราชวัตร

1. การผลักดันให้พลเอกกฤษณ์ สีวะรา เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

2. ความขัดแย้งในพรรคร่วมรัฐบาล กรณีการขอตั้งคณะกรรมการปป.
3. การออกคำสั่งให้กรมตำรวจปราบโจรผู้ร้ายให้ได้ภายใน 90 วัน มิฉะนั้นจะปลดอธิบดีกรมตำรวจ
4. การเรียกร้องให้สหราชอาณาจักรถอนค่ายรามสูรและฐานเรด้าไปจากประเทศไทย
5. การลักลอบกลับเข้ามาในประเทศไทยของจอมพลประภาส จารุเสถียร
6. การกลับเข้ามาบวชของจอมพลถนอม กิตติขจร
7. การลาออกของ พลเอก ทวีช เสนีวงศ์ ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
8. พนักงานของบริษัทการบินไทยสไตรค์
9. การปราบหยาบเร่ แผลงลอยของกรุงเทพมหานคร
10. ความแตกแยกภายในพรรคประชาธิปัตย์

5. เหตุการณ์ในรัฐบาลชุดที่ 5 เป็นการเปรียบเทียบผลงานของประยูร จรรยาวัจน์และชัย ราชวัตร

1. การลาออกจากการเป็นรัฐบาลชุดที่ 5 ของนายกรัฐมนตรี
2. การเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองกรณีมีการเรียกร้องให้จอมพลถนอม เดินทางออกจากประเทศไทย

จากการเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่สะท้อนผ่านการชุมนุมการเมืองในช่วงเวลาเดียวกันของนักเขียนการ์ตูนทั้ง 3 คน จะเห็นได้ว่า มีเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองที่สะท้อนผ่านการชุมนุมการเมืองของแต่ละคนซ้ำกัน ถึงแม้ว่าจะนำเหตุการณ์ดังกล่าวมาแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ใส่ความคิดเห็น หรือมองในแง่มุมที่แตกต่างกันก็ตาม แต่ก็มีที่มาจากเหตุการณ์เดียวกัน ตัวอย่างเช่น ในเรื่องการเมืองห้ามร้องเพลงเพื่อชีวิต ประยูร จรรยาวัจน์ นำไปวิจารณ์ให้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง เหตุการณ์ทั่ว ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาล ชัย ราชวัตร นำไปแสดงความคิดเห็น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมือง ส่วนสุขชีพ ณ สงขลา นำไปอธิบายในเรื่องการใช้อำนาจของรัฐ เป็นต้น หรืออาจมี เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นเพียงเหตุการณ์เดียว แต่นักเขียนการ์ตูนการเมืองอาจนำไปวิจารณ์ ใส่ความคิดเห็นต่าง ๆ ในหลาย ๆ แง่มุมก็ได้ อย่างเช่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการนำร่าง พ.ร.บ.รักษาความปลอดภัยแห่งชาติมาบังคับใช้ อาจเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ ในหลายแง่มุม เช่น การล่อลวงนำทางการเมือง โดยชี้ให้เห็นถึงบุคลิกภาพที่เป็นเผด็จการ หรือ สัมพันธภาพในด้านความขัดแย้ง หรือสัมพันธภาพในด้านการใช้อำนาจ เป็นต้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับ การแสดงความคิดเห็น และมุมมองในแต่ละเหตุการณ์ ของแต่ละคน ที่จะมองไปในแง่มุมใด

สิ่งที่ค้นพบจากการศึกษา

ในเรื่องของเทคนิคและวิธีการในการวาดภาพล้อของแต่ละคน จะมีลักษณะพิเศษเฉพาะบุคคล ตัวอย่างเช่น การ์ตูนการเมืองของประยูร จรรย์วาทย์ จะนำเหตุการณ์ในเรื่องรอบตัวมาวิจารณ์ในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต หรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแฟชั่นและการแต่งกาย โดยเขาจะหยิบประเด็นในเรื่องรอบตัวทุกเรื่องมาวิจารณ์ โดยมีได้มุ่งเน้นที่จะวิจารณ์การเมืองแต่เพียงอย่างเดียว สังเกตได้จากการที่การ์ตูนการเมืองของเขา จะมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ได้กำหนดไว้ในการศึกษาครบทุกข้อ และการ์ตูนการเมืองของเขา จะมีลักษณะที่เข้าใจง่าย ผู้อ่านจะรับรู้ได้อย่างทันทีว่า เรื่องที่เขานำมาเสนอนั้น เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับอะไร เพราะเขามักจะเขียนข้อความสรุปข่าวและแหล่งที่มาของข่าวประกอบในการวาดภาพการ์ตูนของเขาเสมอ

ส่วนการ์ตูนการเมืองของ ชัย ราชวัตร มักจะมุ่งเน้นไปที่การวิจารณ์ตัวบุคคลและประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลเป็นพิเศษ แต่ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การวิจารณ์ตัวบุคคลและลักษณะพิเศษของผู้นำทางการเมืองแต่ละบุคคล และบางครั้งก็มีการเขียนข่าวประกอบเช่นเดียวกับการ์ตูนการเมืองของประยูร จรรย์วาทย์

การ์ตูนการเมืองของสุชีพ ณ สงขลา จะมุ่งเน้นไปในการอธิบายสัมพันธภาพระหว่างรัฐกับสังคมเป็นส่วนใหญ่ และสัมพันธภาพที่เขานำมาเสนอให้เห็นมากที่สุดได้แก่ สัมพันธภาพในด้านความขัดแย้ง เป็นความขัดแย้งที่มีต้นนโยบาย และพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ขัดต่อสิ่งที่ควรจะเป็น และการที่จะเข้าใจในภาพการ์ตูนการเมืองของเขา ผู้อ่านควรจะรู้เรื่องข่าวที่เกิดขึ้นในขณะนั้นเสียก่อน เพราะการ์ตูนการเมืองของเขา จะมีลักษณะที่เป็นลายเส้นล้วน ๆ และใช้สัญลักษณ์ในการนำเสนอเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีการแทรกเนื้อหาข่าว แต่มีเพียงแคบทสนทนาของผู้ดำเนินเรื่องเท่านั้น

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่น่าสนใจคือ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ได้กำหนดไว้ในตอนต้นของการศึกษา ซึ่งในแต่ละช่วงรัฐบาล จะมีตัวแปรที่เป็นแนวความคิดหลักและรองต่างกันออกไป ทั้งนี้เป็นเพราะ ในแต่ละช่วงรัฐบาล จะมีเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคมที่แตกต่างกันออกไป ตัวอย่างเช่น การ์ตูนการเมืองในรัฐบาลชุดที่ 1 ของประยูร จรรย์วาทย์ พบว่าแนวความคิดหลัก ได้แก่ แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมือง และผู้ที่มีภาพล้อมากที่สุดได้แก่นายกรัฐมนตรี และประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนแนวความคิดรองได้แก่ แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับสภาการณ์ทางเศรษฐกิจ

ของประเทศโดยรวม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับแนวความคิดหลักดังกล่าว ซึ่งจากการศึกษา
 ขำทั่ว ๆ ไป ที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ พบว่า ในช่วงนี้ สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำมาก
 จึงทำให้ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สะท้อนผ่านทางการ์ตูนการเมืองของเขา
 มากเป็นพิเศษ และการ์ตูนการเมืองของประยูร จรรย์วณิชในรัฐบาลชุดที่ 4 แนวความคิดหลัก
 ได้แก่แนวความคิดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมือง และประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่
 การแก้ปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศโดยรวม ได้แก่ การเผชิญปัญหา
 การรุกรานจากประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง ส่วนแนวความคิดรองในช่วงนี้ ได้แก่ แนวความคิด
 ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของสังคม และสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสังคมของประเทศโดยรวม ที่เกิดขึ้น
 ในช่วงนี้ได้แก่ ปัจจัยที่มาจากภายนอกระบบ ซึ่งก็คือ การรุกรานจากต่างชาติ ซึ่งจะเห็นได้ว่า
 มีความสัมพันธ์กับแนวความคิดหลักเช่นเดียวกัน และจากการศึกษาเหตุการณ์ต่าง ๆ ในช่วงนี้
 พบว่า ในช่วงนี้ ประเทศไทยกำลังถูกรุกรานจากต่างชาติจริง ๆ เหตุการณ์ดังกล่าว
 จึงสะท้อนผ่านการ์ตูนการเมืองออกมามาก เป็นพิเศษในช่วงนี้ หรือตัวอย่างจากการ์ตูน
 การเมืองในรัฐบาลชุดที่ 4 ของ ชัย ราชวัตร ซึ่งมีแนวความคิดหลัก ได้แก่ แนวความคิด
 ที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมือง และประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้อง คือ การนำร่าง พ.ร.บ.
 รักษาความปลอดภัยแห่งชาติมาบังคับใช้ ส่วนแนวความคิดรองได้แก่ แนวความคิดว่าด้วย
 สัมพันธภาพระหว่างรัฐกับสังคมในด้านการใช้อำนาจ ซึ่งได้แก่ การนำร่าง พ.ร.บ.ดังกล่าว
 มาบังคับใช้เช่นกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับแนวความคิดหลัก เป็นการชี้ให้เห็นว่า
 ชัย ราชวัตร เขาให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นพิเศษและต้องการชี้ให้ประชาชนได้รับรู้เหตุการณ์
 ดังกล่าวเช่นเดียวกัน และแนวความคิดหลักที่ตรงกันระหว่างนักเขียนการ์ตูนการเมืองทั้ง 3 คน
 ได้แก่ แนวความคิดหลักในรัฐบาลชุดที่ 3 ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและเสถียรภาพ
 ของรัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ซึ่งในสภาพความเป็นจริงก็เป็นเช่นนั้น เพราะว่าเป็นช่วง
 ที่รัฐบาลชุดดังกล่าว ยังไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร เป็นเพียงการจัดตั้งรัฐบาล
 ขึ้นมาชั่วคราวเพราะ ได้รับเสียงข้างมากในการเลือกตั้งเท่านั้น ซึ่งประเด็นดังกล่าวจึงเป็นการ
 ชี้ให้เห็นว่าการ์ตูนการเมืองเป็นภาพสะท้อนของเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคมจริง

อย่างไรก็ตาม การศึกษาการ์ตูนการเมืองในช่วงดังกล่าว ทำให้สามารถสรุปได้ว่า
 การ์ตูนการเมือง เป็นสื่อทางการเมืองประการหนึ่ง ในการก่อให้เกิดการรับรู้ทางการเมือง
 ในประเด็นที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ เพราะในการนำเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์
 เพื่อนำมาสื่อเป็นภาพการ์ตูนนั้น นักเขียนการ์ตูนจะสรุปรวมเหตุการณ์ทั้งหมด ให้มาอยู่ในภาพการ์ตูน
 ภาพเดียว ซึ่งเป็นการกลั่นกรองความคิดที่มีที่มาจากบริบททางการเมืองและสังคมที่เกิดขึ้นในช่วง
 เวลาใดเวลาหนึ่งเพื่อสื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้อย่างรวดเร็ว